УДК 338.242.4
JEL O 170

Волошенко А.В., к.е.н., доцент
НУО імені Івана Черняховського

ПОСЛУГИ ПОСЕРЕДНИКІВ В СИСТЕМІ КОРУПЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Досліджено взаємозв'язок між корупцією та наданням посередницьких послуг в бізнес-середовищі. Доведено, що недосконале інституційне та законодавче забезпечення підприємницької діяльності є корупціогенними факторами які створюють додаткові причини для звернення підприємців та приватних осіб до посередників. Розкрито наслідки деструктивного впливу корупції на бізнес-цикл. Накреслено основні напрямки подолання корупційних ризиків у діловій практиці які слід проводити в рамках комплексних галузевих реформ, спрямованих на розвиток конкурентного приватного сектора з високим рівнем бізнес-культури.

Ключові слова: *корупція, послуги посередників, тіньова економіка, антикорупційні заходи, економічні агенти, трансакційні витрати.*

Постановка проблеми. Питання подолання корупції має важливе значення як для економічного, так і для соціального розвитку будь-якої країни. Особливого значення жорстка антикорупційна політика набуває для країн с трансформаційною економікою, в яких корупція, завдяки специфічним формам і системному характеру, унеможливлює реалізацію прогресивних реформ.

В Україні на даний час урядом проголошено широкомасштабну антикорупційну програму, фінансування якої проводиться за кошти державного бюджету, міжнародних організацій і донорів. Але, замість оцінювання конкретних результатів у розв'язанні реальної проблеми, на практиці, спостерігається фокусування на самому процесі боротьби.

Загроза корупції полягає в тому, що вона використовуючи послуги посередників порушує ефективність взаємодії між державним апаратом, бізнесом і суспільством, створюючи непрозору економічну модель, значно збільшуючи "трансакційні витрати", в наслідок чого відбуваються асиметричні зміщення в конкурентному середовищі, в якому основні блага перерозподіляються на користь суб'єктів (чиновників і бізнесменів), що приймають участь в корупційних взаємовідносинах.

В той час, коли єдиною перспективою виходу з економічної кризи і подальшого економічного зростання в Україні є розвиток вітчизняного виробництва, повільне провадження реформ, високий рівень корупції, а також тиск з боку податкової та митної систем – основні показники, що знижують рівень інвестиційної привабливості України на світовому ринку [7].

Отже, для розробки заходів дієвої та результативної антикорупційної політики виникає потреба в науковому дослідженні секторів, галузей бізнес-середовища, що є кризовими і найбільш схильні до виникнення корупційних взаємовідносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перехід до ринкової моделі господарювання і виникнення деструктивних впливів на рівні структури економічної системи, її одинарних підсистем та дії механізмів їх функціональності, обумовив розширення проблематики досліджень корупції і механізмів її впливу в різних площинах соціології, права, державного управління та економіки.

Вплив корупції на розвиток бізнесу досліджується в працях таких науковців: Є. Белянової [1], Е. Галицького [3], В. Гаращука [4], С. Дрьомова [5], В. Клейнера [8], О. Кужель [12], Л. Поліщука [13] та інших. Взаємозв'язку між тіньовим сектором економіки та економічною безпекою підприємств присвячені праці З. Живко [6]. Корупцію як домінантну загрозу економічній безпеці на рівні держави і підприємства досліджують З. Варналій [2], Т. Ковальчук [9] та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Разом з тим, важливими і поки ще не достатньою мірою представленими у вітчизняних наукових публікаціях є аспекти взаємозв'язків між рівнем корупції та розвитком посередницьких послуг.

Метою статті є аналіз бізнес-середовища на схильність до виникнення корупційних зв'язків із залученням посередників. На підставі проведеного дослідження визначити основні заходи подолання корупції в діловій сфері.

Результати дослідження. В бізнесовому середовищі корупція має два аспекти: корупція у стосунках з державними органами та установами (стосунки бізнес-влада) та корупція у приватному секторі (стосунки бізнес-бізнес). Якщо розглядати стосунки бізнес-влада, то корупція виникає на межі між державним і приватним секторами економіки, де чиновники вступають в контакт з підприємцями та приватними особами. Нерідко в таких контактах беруть участь посередники – консультанти або фірми, що пропонують правову допомогу, "супровід" справи в державних органах, сприяння в оформленні податкових та митних платежів, отриманні реєстраційних документів, сертифікатів і т. ін.

Фірми з надання посередницьких послуг виникають в економіці незалежно від того, вражена вона корупцією чи ні. Посередницькі фірми, діючи за дорученням своїх клієнтів, використовують переваги спеціалізації і економії на масштабі послуг і таким чином скорочують витрати приватного сектора при звернені до державних органів. Економія витрат грошей і часу при виконанні офіційних процедур і правил є важливим і безумовно, корисним результатом діяльності посередницьких фірм.

Неефективне державне регулювання економіки, високий рівень бюрократизації, недосконале інституційне та законодавче забезпечення [10], часта зміна законодавчого забезпечення підприємницької діяльності є корупціогенними факторами які створюють додаткові причини для звернення підприємців та приватних осіб до посередників.

Прикладом є ситуація, що склалася наприкінці квітня 2015 року: Міністерством юстиції України (далі Мінюст) було введено нові правила для проведення конкурсів закупівель за державні кошти - умовою участі фірми в конкурсі стало надання довідки про те, що компанія не була помічена в корупційних скандалах. Довідку повинен був видавати територіальний орган Мінюсту, однак на практиці, підприємці зіткнулися з труднощами. "У тендерних комітетах кажуть, що Мінюст не давав жодних роз'яснень про те, які документи запитувати. Є формулювання, що на підприємстві, яке бере участь у торгах більше, ніж на мільйон гривень, повинна бути антикорупційна програма. Але як вона має виглядати, ніхто не знає. У комітетах нічого не розуміють, але довідку просять: мовляв, раптом прийде перевірка", - розповів підприємець і екс-депутат Київради Олексій Давиденко. Бізнесмен так і не зміг отримати документи в Мінюсті - ніхто не міг сказати, хто і де їх видають. Але, в Інтернет-мережі виявив повно пропозицій від фірм-посередників. Ціна питання - 250 грн, а якщо терміново - 1000 грн. [15].

Президент Українського аналітичного центра, експерт з економіки О. Охріменко пояснив, що механізм видачі цих довідок досі не розроблений: “Зараз довідками займається Мінюст, далі ця функція повинна перейти до антикорупційного комітету. Отримати її, насправді, просто - Мінюст піднімає картотеку і перевіряє корупційні скандали. Але, оскільки механізм не розроблений, то залишилася лазівка для посередників. Ось так виходить корупція на корупції ”[15].

За словами юриста Р. Кравця, його клієнти вже зіткнулися з проблемою: “Поки цей реєстр з даними про корупції не створений. Тому фірми пишуть довідку самі, що в корупції не замішані, і є особа, яка за цим стежить. Що стосується посередників - це ще раз доводить, що в будь-якій реформі у нас з'являється корупція. Оголошення про тендери часто з'являється за день, умови не прозорі. Тому такі фірми і роблять на цьому капітал” [15].

Економія трансакційних витрат, незважаючи на своє нелегітимне походження, є корисною не тільки корумпованої бюрократії, але і залежним від неї підприємцям і приватним особам - не випадково останні часто звертаються до посередників за допомогою з власної ініціативи (хоча нерідкі й випадки, коли чиновники " натякають "на бажаність залучення конкретних посередницьких фірм). Якщо посередницька фірма має справу з корумпованою бюрократією, то вона в інтересах своїх клієнтів може використовувати такий корупційний прояв як хабар. Хабарництво швидко поширюється по сектору посередницьких послуг - відмова від корупції призводить до втрати клієнтури, яка звертається до менш розбірливих у засобах конкурентів.

Зважаючи на існуючий зв’язок тіньової економіки та корупції, толерантне ставлення до корупції в бізнес-середовищі стає цілком зрозумілим: “тінізація” бізнесу сьогодні є умовою його виживання, в той же час перебування в “тіні” неможливе без корупційного “прикриття”, як у стосунках з держслужбовцями, так і в самому приватному секторі. Таким чином ставлення до корупції в приватному секторі є доволі толерантним і функціональним.

На початку 2015 року в умовах поширення цінових та девальваційних шоків, ескалації військового конфлікту спостерігалось подальше суттєве зростання тіньової економіки, за розрахунками Мінекономрозвитку у І кварталі 2015 року рівень тіньової економіки порівняно з відповідним періодом 2014 року збільшився ще на 5 в.п. до 47% від обсягу офіційного ВВП [16]. У світовій практиці рівень тінізації економіки понад 40 % валового внутрішнього продукту (ВВП) оцінюється експертами як критичний, оскільки за таких умов важелі регулювання економікою втрачають дієвість. Неспроможність ринку і недієздатність держави – головні причини розквіту “тіньової економіки” [9]. Тіньовий сектор поповнюється за рахунок кількох взаємопов'язаних факторів: переважання розрахунків готівкою, відсутність прозорості операцій та обмежене застосування законів і нормативних актів. Зазвичай тіньова економіка пропонує сумнівні індивідуальні переваги за рахунок інших, тому складовою і одночасно інструментом тіньової економіки є корупція.

За оцінками фіскальних органів, у 2012 році загальний обсяг тіньового сектора української економіки становив як мінімум 350 млрд. грн. на рік серед яких 35 млрд. — неофіційні платежі, 45 млрд. грн. — основні кошти, матеріальні ресурси і послуги тіньового сектора. У 2013 році у тіні опинилося приблизно 250 млрд. грн. коштів українських платників податків. Обсяги виведення коштів, отриманих в результаті

корупційних та економічних злочинів, за оцінками міжнародних експертів, перевищують 10 млрд. дол. США на рік. При цьому в останні роки виведення капіталів за рахунок заниження цін експорту складає від 73 до 79% [16].

Міжнародна громадська організація, місія якої боротьба з корупцією - Transparency International Україна, ПриватБанк, ТОВ Аудиторська фірма "ПрайсвотерхаусКуперс (Аудит)" та дослідницька компанія GfK Ukraine представили результати спільного соціологічного дослідження "Рівень сприйняття корупції бізнесом". Опитування проводилось серед керівників українських підприємств у лютому-березні 2015 року і було покликане виявити комплексну картину реального стану справ з корупцією в Україні після подій Революції Гідності. За результатами дослідження 57,2% опитуваних вважають, що ситуація з корупцією за останні півроку лишилася незмінною, 27,7% відповіли, що ситуація погіршилася, 15,1% респондентів відзначають покращення ситуації [17].

На думку підприємців, найчастіше хабар вимагали при перевірці підприємств податковою службою, пожежною службою та під час операцій з ПДВ. Крім цього опитувані скаржилися на примус до дачі хабара чи оплату без квитанції зайвих послуг під час взаємодії не лише з податковою, але й з міністерством внутрішніх справ. Як виявило дослідження, найбільше на оформленні документації наживаються працівники Агентства земельних ресурсів, Державної автоінспекції та обласних адміністрацій [17].

Відсутність транспарентності в механізмі відшкодування підприємствам податку на додану вартість привів до того, що він перетворився на одну з найбільших корупційних схем. "… в ручному режимі за величезні "відкати" чиновник, найвищий чиновник уряду, через своїх посередників призначає тому чи іншому суб'єкту скільки йому відшкодувати ПДВ, в якому обсязі, в які терміни" , – констатував Голова комітету економістів України А. Новак [14].

Попит на послуги посередників виникає у випадках коли прямі переговори з корумпованим чиновником про розміри хабара, умови і порядок платежу та зобов'язання сторін ускладнені недовірою, відсутністю надійної ринкової інформації про "вартість" послуг, що надаються, а також підозрою, що умови домовленості будуть порушені. Протизаконність предмета переговорів різко збільшує трансакційні витрати, які можуть бути радикально знижено зверненням до посередників. Так наприклад, брокери визнають, що навіть правильно оформлені документи не позбавлять від необхідності давати хабар працівникам митниці. Саме тому, брокерські фірми закладають розмір неофіційних платежів у вартість своїх послуг, частіше за все, не повідомляючи про це своїх клієнтів [11].

Дійсно, клієнт посередницької фірми веде переговори не про хабар, а про винагороду посередникові за офіційно надані послуги, які оплачуються за встановленими ринковими розцінками. Предмет домовленості нерідко оформляється документом і дає клієнтові гарантії виконання прийнятих зобов'язань. Що стосується корумпованих чиновників, то посередницькі фірми находяться з ними в симбіотичних відносинах, які створюють атмосферу довіри і доброї волі, сторони в таких випадках домовляються на взаємовигідних умовах.

Таким чином посередники посилюють негативні наслідки від корупції, оскільки надають хабарникам ефективний захист від загрози викриття, оскільки ця загроза реальна в тій мірі, в якій у жертви вимагання є докази сплати хабара. Такі докази

можуть бути отримані тільки в тому випадку, коли хабар виплачується безпосередньо, і, зрозуміло, відсутні якщо діяти через посередників, коли факт хабара можна лише підозрювати, а його розмір залишається предметом здогадок. Прямими доказами володіють тільки посередники, але вони, зрозуміло, не зацікавлені у викритті своїх "партнерів по бізнесу".

На відміну від економії бюрократичних і трансакційних витрат, від якої, умовно кажучи, виграють обидві сторони, фактор захисту від викриття діє асиметрично і сприяє однієї лише бюрократії. Більш того, додатковий виграш корупціонерів забезпечується за рахунок їх жертв [13].

Справді, хабарник обмежений у виборі розміру хабара двома основними міркуваннями - по-перше, еластичністю попиту на послугу, надання якої обумовлено сплатою хабару, і, по-друге, ризиком того, що надмірна жадібність може змусити постраждалу сторону шукати справедливості, нехай навіть з невисокими шансами на успіх і ціною чималих витрат часу і сил. У випадку, коли з двох названих обмежень - попиту і самозбереження - лімітуючим виявляється другий, то підключення посередників, при якому це обмеження усувається, дозволяє бюрократу підняти хабар до ринкового "оптимуму" і тим самим витягти з приватного сектора додатковий корупційний дохід. Якщо збільшення хабара перекриває скорочення бюрократичних і трансакційних витрат приватного сектора, то підсумкова оцінка ролі посередників, з точки зору населення і бізнесу, виявляється негативною. Важливо з'ясувати, за яких умов такий результат найбільш імовірний [13].

Дослідження проведене російськими вченими доводить, що обмеження встановлені інстинктом самозбереження лімітує розмір хабара, якщо, по-перше, державна служба досить прозора і підконтрольна, і, по-друге, власне бюрократичні витрати (збір необхідної інформації, заповнення документів, надання звітності, проходження перевірок і т. п.) незначні. Роль першої умови досить ясна, тоді як друга не настільки очевидна і потребує пояснення. Справа в тому, що якщо формальне виконання вимог бюрократії вельми обтяжливо, то хабар який виплачується понад таких витрат перестає бути головною складовою сукупних витрат. Тільки досить прибуткові проекти можуть виправдати подолання високих сумарних бар'єрів доступу до ринку, в яких велика частка легітимних витрат. Отримавши дозвіл бюрократії на ведення прибуткового бізнесу, підприємець не захоче втрачати час на спроби повернути лише частину початкових витрат, яку становить хабар, і спише його в числі інших витрат. З наведених міркувань випливає, що корумпована бюрократія цінує громіздку і заплутану систему офіційних вимог і правил тому, що остання не тільки породжує вразливість до здирництва, але і сприяє безкарності хабарників [13].

Реформи що проводяться в даний час в Україні, спрямовані на дебюрократизацію економіки та підвищення підконтрольності державної служби. З наведеного випливає, що подібні реформи створюють умови, що перешкоджають бюрократам із-за обмежень інстинкту самозбереження займатися хабарництвом "на прямую". Це робить посередництво особливо затребуваним корумпованою бюрократією.

Таким чином посередницькі структури сприяють розширенню сфери легалізації корупції, тобто маскування корупційних афер під законні операції. Як наслідок, легалізована корупція випадає з поля зору правоохоронних органів і набуває ще більших масштабів. Плата посередникам підвищує "трансакційні витрати", корупція в

даному випадку приймає форму додаткового “тіньового” податку на діяльність компаній та на закордонні інвестиції, причому для невеликих фірм він є більшим.

Висновки. Зусилля з подолання корупції ефективні в тому випадку, коли в них приймає активну участь населення і бізнес - основні жертви хабарників і єдині свідки протизаконних дій бюрократії. Посередницькі фірми ускладнюють мобілізацію суспільства на боротьбу з корупцією, оскільки маскують її у вигляді плати за консультаційні послуги. Як наслідок, відбувається зниження гостроти сприйняття проблеми і створюється відчуття прийнятності статус-кво, незважаючи на те, що обсяг хабарів зберігається колишнім або навіть, збільшується, і в підсумку, призводить до тяжких наслідків для економіки і суспільства. Питання розвитку конкуренції, монопольного регулювання повинні входити в урядову програму. Серед найбільш потужних інструментів у справі обмеження можливостей для корупції, які слід активно впроваджувати, є лібералізація і спрощення адміністративних процедур у діловій практиці. Для реалізації даних заходів, необхідно провести перегляд і відкликання непотрібних правил про сертифікацію, ліцензування та видачі дозволів, а також впровадити проведення експертизи нових законів з метою обмеження дискреційних повноважень і підвищення відповідальності чиновників. Наведені заходи слід проводити в рамках комплексних галузевих реформ спрямованих на розвиток конкурентного приватного сектора з високим рівнем бізнес-культури.

Література.

1. Белянова Є. Воздействие коррупции на развитие бизнеса: эмпирическая оценка /Е. Белянова, С. Николаенко // Вопросы экономики. 2013. - № 9. - С.91-104.
2. Варналій З.С. Конкуренція і підприємництво [Текст]: [монографія] / З.С. Варналій. Київ : Знання України, 2015. – 463 [1] с.
3. Галицкий Е. Коррупционные взаимоотношения бизнеса и власти (опыт эмпирического анализа) / Е. Галицкий, М. Левин // Вопросы экономики. 2007. - № 1. - С.19-32.
4. Гаращук В.М. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні: монографія / В. М. Гаращук, А.О. Мухатаєв. – Х. : Право, 2010. – 144 с.
5. Дрьомов С.В. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії. Зелена книга державної політики / С. В.Дрьомов, Ю.Г. Кальниш, Д.Б. Клименко, Г.О. Усатий, Л.М. Усаченко. - К. : Пріоритети, 2010. - 88 с.
6. Живко З. Суміжні площини детінізації економіки та розвитку підприємницьких структур / З. Б. Живко // Сталий розвиток економіки. - 2014. - № 3. - С. 23-28.
7. Індекс інвестиційної привабливості України (2 квартал 2015 року) [Текст]: / Європейська бізнес асоціація. – 2015. - 24 с. [сайт]. - Режим доступу: http://www.eba.com.ua/static/indices/iai/Index_28_Ukr_2015.pdf.
8. Клейнер В. Антикоррупционная стратегия бизнеса в России // Вопросы экономики. 2011. - № 4. - С.20-32.
9. Ковальчук Т.Т. Економічна безпека і політика: із досвіду професійного аналітика. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2004. – 638 с.
10. Корупційні ризики надання адміністративних послуг та контрольно-наглядової діяльності в Україні/ [Ігор Коліушко, Віктор Тимощук, Олександр Банчук та їн.; Ірина Бекешкіна]; Центр політико-правових реформ, Фонд «Демократичні ініціативи». – К. Москаленко О.М. ФОП, 2009. – 196 с.
11. Корупція та регулювання підприємницької діяльності в Україні: митні процедури та транспортування товарів. Звіт за результатами соціологічних досліджень // Порівняльний аналіз національних досліджень 2007-2009 рр. для Порогової програми Корпорації «Виклики тисячоліття» (МСС). – Київ, 2007-2009. –44 с.

12. Кужель О.В. Корупція і розвиток малого бізнесу / О.В. Кужель // Економіка і прогнозування. - 2002. - № 2. - С. 137-148.
13. Полищук Л.И. Коррупция и посреднические фирмы // Transition. Экономический вестник о вопросах переходной экономики. Апрель-июнь 2004 г. Номер 2 (2004). С.6-7.
14. Проблеми з відшкодуванням ПДВ шкодять вітчизняним виробникам і плодять корупцію – експерти [Текст]: / FINANCE.UA [сайт]. - Режим доступу: http://news.finance.ua.
15. Скибицкая Ю. За справку о коррупции с украинцев требуют деньги / «Вести» [сайт]. - Режим доступу: http://vesti-ukr.com/strana/100370-za-spravku-o-korrupcii-s-ukraincev-trebujut-dengi.
16. Тенденції тіньової економіки в Україні І квартал 2015 року/ Звіт підготовлено департаментом економічної стратегії та макроекономічного прогнозування. Відділ з питань економічної безпеки, детінізації економіки та статистики. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2015 р. [сайт]. - Режим доступу: http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA.
17. Український бізнес заявляє, що корупція в державних органах і в 2015-му залишається незмінною / Transparency International Україна [сайт]. - Режим доступу: http://ti-ukraine.org/news/oficial/5206.html.
18. North D. Structure and Change in Economic history. N.-Y.: Norton, 1981. – Pp. xi, 228.

References.

1. Belianova, Ye. and Nykolaenko S. (2013), “Vozdejstvye korruptsyy na razvytye byznesa: empyrycheskaia otsenka”, Voprosy ekonomyky, vol. 9, pp. 91-104.
2. Varnalij. Z.S. (2015), Konkurentsiia i pidpryiemnytstvo: monohrafiia, Znannia Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
3. Halytskyj E. and Levyn M. (2007), “Korruptsyonnye vzaymootnoshenyia byznesa y vlasty (opyt empyrycheskoho analyza)”, Voprosy ekonomyky. vol. 1, pp. 19-32.
4. Haraschuk V.M. and Mukhataiev A.O. (2010), Aktual'ni problemy borot'by z koruptsiieiu v Ukraini: monohrafiia, Pravo, Kharkiv, Ukraine.
5. Dr'omov, S.V. Kal'nysh, Yu.H. Klymenko, D.B. Usatyj, H.O. and Usachenko, L.M. (2010), Koruptsiia v Ukraini: prychynyp poshyrennia ta mekhanizmy protydii. Zelena knyha derzhavnoi polityky, Priorytety, Kyiv, Ukraine.
6. Zhyvko, Z. (2014), “Sumizhni ploschyny detinizatsii ekonomiky ta rozvytku pidpryiemnyts'kykh struktur”, Stalyj rozvytok ekonomiky, vol. 3. pp. 23-28.
7. Yevropejs'ka biznes asotsiatsiia (2015), “Indeks investytsijnoi pryvablyvosti Ukrainy (2 kvartal 2015 roku)”, available at: http://www.eba.com.ua/static/indices/iai/Index_28_Ukr_2015.pdf/ (Accessed 20 October 2015).
8. Klejner, V. (2011), “Antykorruptsyonnaia stratehyia byznesa v Rossyy”, Voprosy ekonomyky, vol. 4, pp. 20-32.
9. Koval'chuk, T. (2004), Ekonomichna bezpeka i polityka: iz dosvidu profesijnoho analityka, T-vo “Znannia”, KOO, Kyiv, Ukraine.
10. Tsentr polityko-pravovykh reform, Fond “Demokratychni initsiatyvy” (2009,) “Koruptsijni ryzyky nadannia administratyvnykh posluh ta kontrol'no-nahliadovoi diial'nosti v Ukraini”. Moskalenko O.M. FOP, Kyiv, Ukraine.
11. Zvit za rezul'tatamy sotsiolohichnykh doslidzhen'. Porivnial'nyj analiz natsional'nykh doslidzhen' 2007-2009 rr. dlia Porohovoi prohramy Korporatsii «Vyklyky tysiacholittia» (MSS), (2009), “Koruptsiia ta rehuliuvannia pidpryiemnyts'koi diial'nosti v Ukraini: mytni protsedury ta transportuvannia tovariv”, Kyiv, Ukraine.
12. Kuzhel', O.V. (2002), “Koruptsiia i rozvytok maloho biznesu”, Ekonomika i prohnozuvannia, vol. 2, pp. 137-148.
13. Polyschuk, L.Y. (2004), “Korruptsyia y posrednycheskye fyrmy”, Transition. Ekonomycheskyj vestnyk o voprosakh perekhodnoj ekonomyky. Aprel'-yiun' 2004 h., vol. 2, pp. 6-7.
14. FINANCE.UA (2015), “Problemy z vidshkoduvanniam PDV shkodiat' vitchyznianym vyrobnykam i plodiat' koruptsiiu – eksperty”, available at: http://news.finance.ua. (Accessed 21 January 2015).

15. Skybytskaia, Yu. (2015), “Za spravku o korruptsyy s ukrayntsev trebuiut den'hy”, Vesty, available at: http://vesti-ukr.com/strana/100370-za-spravku-o-korrupcii-s-ukraincev-trebujut-dengi. (Accessed 20 May 2015).
16. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy (2015), “Tendentsii tin'ovoi ekonomiky v Ukraini I kvartal 2015 roku”, available at: http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA. (Accessed 20 October 2015).
17. Transparency International Ukraina (2015), “Ukrains'kyj biznes zaiavliaie, scho koruptsiia v derzhavnykh orhanakh i v 2015-mu zalyshaiet'sia nezminnoiu”, available at: http://ti-ukraine.org/news/oficial/5206.html. (Accessed 22 October 2015).
18. North,D. (1981), Structure and Change in Economic history. N.-Y., USA

Волошенко А.В., к.е.н., доцент
НУО імені Івана Черняховського

УСЛУГИ ПОСРЕДНИКОВ В СИСТЕМЕ КОРРУПЦИОННЫХ ОТНОШЕНИЙ

В статье проведено исследование взаимосвязи между коррупцией и предоставлением посреднических услуг в бизнес среде. Выявлено, что недоскональное институционное и законодательное обеспечение предпринимательской деятельности являются коррупциогенными факторами, создающими дополнительные причины для обращения предпринимателей и частных лиц к посредникам. Определены последствия деструктивного влияния коррупции на бизнес-цикл. Предложены основные направления преодоления коррупционных рисков в деловой практике.

***Ключевые слова**: коррупция, услуги посредников, теневая экономика, антикоррупционные мероприятия, экономические агенты, транзакционные затраты.*

Voloshenko A. V. , PhD, assistant professor,
National University of Defense of Ukraine
named byIvan Chernyakhovski

SERVICES OF INTERMEDIARIES IN THE SYSTEM OF CORRUPTION RELATIONSHIPS

The article is devoted to the research of interrelations between corruption and services of intermediaries in the business environment. It has been proved that non-effective state regulation of economy, a high level of bureaucracy, inadequate institutional and legislative support of entrepreneurship are corruptogenic factors that create additional reasons for entrepreneurs and individuals to address to intermediaries. Corruption distorts the business cycle, when there is a forced inclusion in the process of mediation structures, the effectiveness of interactions between economic agents are disrupted, the transparent economic model is created, "transaction costs" increase significantly, as a result, there are asymmetrical displacements in the competitive environment. It has been determined that macroeconomic stability, liberalization and simplification of administrative procedures, transparency of fiscal sphere, reduction of the number of taxes and fees should be among the ways of overcoming corruption risks in business practice. These measures should be integrated as a part of sector reforms aimed at the development of a competitive private sector with a high level of business culture.

***Key words:** c*orruption, services of intermediaries, shadow economy, anti-corruption measures, economic agents, transaction costs.